



errioxa

Errioxa, euskalduntzeko bidean

Zer bultzatzen gaitu euskaldunok Errioxarantz? Ardoak eta eguzkiak? Ardoaren gozotasunari eta eguzkiaren argitasunari uko egin gabe, ene ustez Errioxak barrenagotik deitzen gaitu.

Donemiliaga* Kukulara bildu zen Euskaltzaindia ekainaren* 15ean, eta han egin zuen bilkura* berezi bat, **Instituto de Estudios Riojanos** erakundearekin* batean. Monasterio hartan, orain dela mila urte, errioxar fraide batek euskaraz idatzi zuen:

IZIOQUI DUGU
GUEK AJUTU EZ DUGU

Toponimia, hango herritarren euskal deiturak* eta beste mila froga* ditugu, Errioxaren euskal jatorria egiaztatzeko.

Gure herriaren deseuskalduntzea hegoaldeetik hasi zen, Errioxatik. Hango euskaldunak erdaldundu egin ziren, eta guk ahanztu egin genituen. Orain Euskaltzaindiak gogoratu nahi izan digu Errioxaren euskalduntasun hurra,* eta bide bat zabaldu digu Errioxarantz: kulturaren bidea.

Donemiliagan egin zirèn hitzaldien artean, batek hunkitu* gintuen bereziki, beharbada hizlaria «Zazpi Probinzietakoa» ez zelako, edo beharbada Marka horretakoa zelako. Dena den, Alberto Escudero jaunaren esaldiak ez ziren sentimentalismo hutsa. Zientifiko batek hitz egin zigun, neurologo ospetsu batek. «Neurologook —esan zuen bere berbaldian—, zahartzarora hurbiltzen direnei, hizkuntzak ikastea gomendatzen diegu, erne eta buru argi iraun dezaten. Errioxarren maila intelektuala hobeagotu eginen litzateke, euskara-gaztelaniazko bilinguismo baten bidez». Hau guztiau entzun ondoren, nola ez Escudero jaunagana jo? Jo egin genuen, bai, eta hona hemen harekin egindako elkar hizketa.

—Donemiliaga Kukulako bileran egin zenuèn hitzaldia oso interesgarria izan zen, hara bildu zirenen eritziz. Alde batetik, esan zenuena berez interesgarria zelako, eta, bestetik, zu zerori euskalduna ez zarelako. Egin zenezakea* orain zeure autobiografia laburño bat, ANAITASUNAREN irakurleentzat?

—Ni Valenciarra naiz. Madrilen ikasi nuen medikuntza. López Ibor profesorearen lehen ikasleatariko bat izan nintzen, eta haren laguntzaz neuro-psikiatrian espezializatu nintzen. Gero doktoregoa lortu nuen Madrileko Unibertsitatean, barneko nahasmenduen historiari buruzko tesi batekin. Mediki bezala, erotegietan lan egin dut, eta orain Errioxako manikomio nagusia kudeatzen* dut. Hogei urte baino gehiago eginak ditut bertan. Ene se-

meak Errioxan jaio dira, eta herrialde honekin erabat* eta betiko loturik nagoela uste dut.

—Instituto de Estudios Riojanos erakundearen ordezkari bezala ihardun zenuen Euskaltzaindiaren bileran. Esan zenezakea zerbait erakunde horretaz?

—Institutuko zaharrenetarikoa naiz, eta aspaldion presidentorde kargua dut. Erakunde honek helburu nagusi bat du: gorde eta emenda* herrialde honetako kultur balore guztiak, bai lehengoak eta bai oraingoak. Hauen artean sartzen dira: historia, linguistika, artea, zientziak, turismoa, teatroa, musika, folklorea, eta abar. Azken urteotan haundia izan da Institutuaren lana, eta pozik gaude ondorioez.

—Donemiliagan bilinguismoaren aldeko agertu zinen, eta horretaz neurologo baten ikuspuntutik berba egin zenuen. Esaguzu zerbait gai horri buruz, bilinguismoa praktikatzan dugunok, sentimentuzko arrazoinez gain, zientifikoak ere ukan* ditzagun.



Alberto Escudero Ortuño jauna

—Ene ustez, bilinguismoa baliozko zerbait da. Zenbat eta hizkuntza gehiago jakin, hainbat hobe. Eta hizkuntzat ikastea ez da gauza zaila, batez ere umetatik hasiz gero. Umeak du horretarako gaitasunik handiena. Haurraren adimena oso zalua* da edozein gauza berretarako, eta erraz ikas ditzake bi eta hiru hizkuntza batere nekerik gabe. Haurraren ahala puntu honetan mugabea dela esan genezake. Bilinguismoaren bidez, beste hedadura* berezi bat lortzen du gizonak, ez bakarrik bere intelektual alderdian, bai eta bere nortasun osoan ere. Eta, horrela, bide berriak irekitzen zaizkio, beste gauza asko ikasteko. Zerebruaren fisiologiak erakusten digunez, estimulagarrien eragipena gehitu egiten da, haien sarritasuna emendatzen den arabera.* Beraz, hirugarren hizkuntza errazago ikasten da bigarrena baino. Eta laugarrena, hirugarrena baino. Egia hau* ez dira gutietsi* behar, edukaziozko planteamendu orokor* bat egiterakoan.

—Donemiliagako mintzaldietan behin baino gehiagotan esan zen, orain zenbait mende arte Errioxan euskaraz egiten zela. Zure ustez, errioxarrek ukan lezakete las-ter, beren herrialdean euskara ikasteko ahalbiderik*?

—Arazo hau entpresari zentzu moderno batez erabaki behar da, ene ustez. Gauzak ongi atera daitezzen, lehenik informazio asko bildu behar da, eta haren gai-

nean planteamendu bat egin. Aintzina hitz egiten zèn le-
kuetan euskara birpiztea: horixe litzateke lehen xedea.*
Honetan lan egin gura lukeenari, zera esanen nioke, ez
ledila adineko* jendeez kezka, haien sentsibilitatea zuz-
pertzeko* eta laguntasuna lortzeko izan ezik. Umeengan
lan egitea: horixe da behinena.* Asko dira Errioxako
umeak, euskal izeneko herrietan bizi direnak, eta eus-
kal deitura dutenak. Horik* behar dira irabazi, barnean
daramaten euskal hazia erna eraziz. Horretarako, molda
ume horien izpiritua, beharbeharrezko balore bat bezala
eskura dezaten beren arbasoen* hizkuntza. Udalekuak
antola, jostagarriak munta (ibilketak, mendiratzek, joko
lehiaketak,* kantuak, dantzak, eta abar), haien bitartez
umearengan sar dadin euskara baitezpadako* elementu
bat legez,* eta ez batxileratuko ikasgai bat bezala. Hots,*
irakats euskara, haur batek bere inguruko bizitza bere-
ganatzen duen modura: emeki,* arian arian,* ohargabe-
an. Gero, aurrerago joanez, euskara ikasteko eta zabal-
tzeko erakunde batzuk ere eraiki litezke, Errioxako hiz-
kuntza zaharra geldiro geldiro leku guztietan ezagunago
eta maiteago izan ledin. Helburu zoragarria benetan! Bai-
na hartara irixteko,* borondate ona behar da, eta batez
ere entpresari mentalitate moderno bat, lehen esan
dudan bezala. Beste bi faktore ere kontutan eduki behar
dira: dirua eta astia. Dirurik egonez gero, berak topa
erazten du astia. Eta dirua biltzen, biziki lagun gintzakete
herrialde honetako kultur elkarteek, aurrezki kutxek, per-
tsona partikularrek eta Diputazioak berak ere.

—Azaldu dituzun asmoak aurrera eramateko,* zer balio
dute, Donemiliagan egin dugun bilera akademikoaren an-
tzeko ihardunaldiak?

—Halako bilkurak balio haundikoak dira, dudarik ez.
Baina haietan esaten diren gauzek ez dute eskolatu ba-
tzuentzat bakarrik izan. Kanpora jalgi* behar dute, plaza-
ra, herriak ere ezagut ditzan, eta, ezagutu ondoan, geldi
geldika asimila eta beregana.

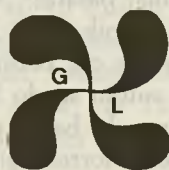
—Beste zerbait euskarari buruz?

—Neure lau deituetarik bi euskaldunak ditut. Done-
miliagako bilkuran entzun nituen berbak, neure euskaldun
arbasoen deiaren oihartzuna* bezala heldu zitzaizkidan
bihotzera. Penintsulan zehar oraino bizi diren hizkerak
kulturaren zutabe* gotorrak* dira. Horregatik, eginahala
egin behar dugu, hil ez daitezen. Hilgo balira, edo hiltze-
ra utziko bagenitu, gure kulturaren eta gure izpituaren
zati bat hilgo litzateke. Eta denok ginatete hobendun.*
Ailetsa* Jainkoak, hori inoiz gerta ez ledin, eta errioxa-
rrok lehen bai lehen ahal genezan geure arbasoen hiz-
kuntza zaharrean pentsa eta hitz egin.

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

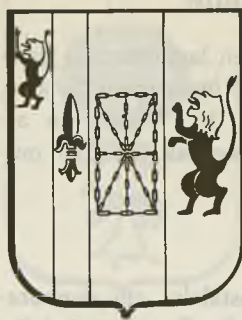
Liburudenda
Euskal liburuak



EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1



ipar aldea

Hego Euskal Herria hobeki ezagutzeko

Emeki* emeki, ipar- eta hegoaldeko euskaldunen artean,
harremanak ugaltzen ari zaizkigu. Kultur mailako harremanak
ditugu hemen gogoan. Eta hainbat hobe! Agian,* ez bide* dio
inork, berriki abiatu den sail eder horri trabarik ezarriko!

Lehenik aipa dezagun, Euskal Dantzarien Biltzarreak Baio-
nan eta Donibane Garazin eman erazi zuen filme ederra: «Na-
farroako lau sasoinak». Komenigarri litzateke, berriz ere filme
horren ekar eraztea eta iparraldeko zinemageletan ematea.

Beste filme bat, hegoaldean zer industri mota den ikus-
teko paregabea dena, eta Baionan emana izan dena: Bizkaia,
aurrerakuntza eta errealtate». Bizkaiko industriaren alderdi-
rik ederrena bakarrik erakusten badu ere, beti Pariseri so*
dauden ipartarrentzat ba duke* zerbait onik.

Beste filme bat, sekulako arrakasta* ukan duena, Arrasa-
teko industrial kooperatiben oldea* erakusten duena izan da.
Filme hau Donibane Lohitzunen, Hazparden eta Baionan ema-
na izan da, solasaldi* batekin ondolik. Iparraldean ez zeki-
tenei, ederki erakusten die nola bost gizonetarik abiatu* obra
zer heinetaraino* haunditu den, eta nola langileriak parte har-
tzen duen errealki bere lantegiaren kurridan* eta geroan.

Ba da beste filme bat, harrera ona ukan* lezakeena, «Ama
Lur», behin ere iparraldean agertua izan ez dena.

Filmeetaz aparte, Baionako Herriko Etxean hilabete batez
iraun du zazpi euskal probintzietako margolari eta zizelka-
rien* —orotara, berrogei bat artistaren— lanen erakusketak.
Berriz muntatzea balio duena, beste artista batzuen lanekin.

Erakusketa honetaz erran dezagun, anitz ikusle etorri dela.
Ba zen han zer ikus: 78 artelan erakutsiak izan dira. Erakusketa
honen helburua hau izan da: mugaren bi aldeetan sortzen diren
zizel- eta margolanak elkarretaratzea eta konparatzea. Hor ikusi
dugunez, artea sanoki bizi da Gipuzkoan, Araban, Nafarroan
eta partikularzki Bizkaian. Gure eskualdetik* ere hogeit bat
artista bildu dira. Erakusketa hori lehen urrats* bat da, zinez*
baliosa, geroari buruz, artearen alorrean* euskal artistak
gurutza daitezen, elkarrekin harreman tinkoak sor ditza-
ten, euskal artearen onerako, Euskal Herriaren kultur haz-
kunderako.*

Musikarien eta dantzarien egunak Mendekostekari*

Joan den Mendekoste egunez, eta bezperatik ere, ba zen
mugimendu bai Angelun* eta bai Donibane Lohitzunen. Zer
zen, bada, hiri horietan horrelako jendaldearen biltzeko? An-
gelun Frantzia guztiko musika banden eguna zen: zeingehiagi-
kako eguna. Ba ziren orotara mila musikari baino gehiago, eta
haien ikusleak milaka.

Donibane Lohitzunen, berriz, dantzarien eguna. Mila bos-
tehun bat dantzari, hauetarik multzo bat hegoaldeetik etorria.
Aurreko urtean bezalatsu bildu zen jendea. Hiru milaz goiti,
arratsaldeko ikusgarrian,* herriko pilotalekuan.

Gazteek Unibertsitate bat nahi dute

Iragan urtean sortu zen Baionan gazteen laguntzarako batasun* bat. Batasun horrek, apirilaren 17tik maiatzaren 5a arte, inkesta* bat egin du eskualde honetako 3.137 gazteren artean. Hirutarik batek erantzun du: 775 neskak eta 528 mutilek.

Hona galde-erantzunetarik zenbait:

- Baionan eta inguruan ba dea* jostaleku eta denborapasalekurik aski? Bai, 28,5 %. Ez, 70,1 %. Deusik,* 1,4 %.
- Beharrezkoa dea ala ez Unibertsitate bat Baionan? Bai, 72,1 %. Ez, 25,9 %. Deusik, 2 %.
- Baiona udatiar hiri bat dea? Bai, 55 %. Ez, 42,1 %. Deusik, 2,9 %.

Euskaltzain berri bat

Euskaltzainek lagun berri bat hautatu dute, Lafon zenaren ordaintzeko. Gure eskualde honetako izan behar zuelarik, euskaltzain oso ezarri dute Emil Larre, Aiherrako erretorea.

Ez da ustegabeko hautua.* «Sokorri» izenordeaz, «Gazte» hilabetekarian artikulu pisuak* idatzi zituen. Geroxeago, haren predikuek arrakasta* haundia ukan zuten gure herrietan. Orain HERRIA astekariaren zuzendaria da. Azken bost urte hauetan Emile Larrek herrikotu egin du astekaria, oraingotu, euskara errax bat erabiliz.

Eta bertsoaritzaren alde egiten dituen indarrez azken hitz bat. Hilabetekari batek zioen berrikitan,* bertsoaritzak erro sanoak hartzen ari dituela Aiherran, eta hori herriko erretoreari esker.

Emile Larre, haro* haundirik gabeko lana egiten duen gizon suharra,* Euskaltzaindiak behar duen langile hauta.*

Eta euskarazko lanak aipatu ditugunez gero, erran dezagun, bururatzeko, gai honekin zerikusia duen berri bat.

Beharbada ez dakizue, hemengo ikastetxeetan, euskara mintzaira gisa* presenta daitekeela batxileratuan, beste edozein mintzaira bezala. Aurten 150 ikaslek presentatu dute. Nahiz ez ziren anitz,* aurtengo ikasleen lanak eta erranak hain* onekoak omen ziren. Eta, zuzentzaileek diotenez, hain hori urtetik urterat hobetzen ari da.

Baionako Ofizialdegiaren ikastetxea

Baionako Ofizialdegiak edo, bestela erran, ofizioen ganbarak, duela bi urte ba du muntaturik ikastetxe berri bat, non ere gero eta ikasle gehiago baitabila ofizio bat ikasi beharrez. Ez da, egia erran, gauetik biharamunera horretaratu. Oroit gaitezten nola 1950.ean hasi zen ikastaldien ematen, ofiziale gazteen ondotik herriz herri ibiliz. Geroztik egin du bide. 1968.ean deliberatu edo erabaki zuen ikastaldien Baionan ematea. Baionako herri kontseiluari esker, leku bat eta aterbe berri bat aurkitu zuen Santandreseko hauzoan. Eta 1971.ean, oraino Baionako herri kontseiluari esker, Santizpirituko hauzoan, ordu arte jendarmeriak baliatzen* zuen etxea erosi zuen. Eta geroztik, etxe zahar berri hartan eta haren inguruan altxatu dituen aterbe berrietan muntatu ditu bere bulegoak* eta bere ikastetxe berria.

Egun,* beraz, iparraldeko ofizialgai gehienak, eta bereziki teknika eskolak ezin jarraikiz utzi behar izan dituztenak, Baionako Ofizialdegiaren ikastetxera biltzen dira, ofizio baten ikasteko nahiarekin. Gazte hauek hor aurkitzen baitute beren adimenari doakion irakaskintza, elezkoa* eta eskuzkoa.

Ofizialgai gazteak bi taldetan banaturik daude. Lehen taldean, hamabost eta hamasei urtetakoak. Bigarrenean, hamasei urtetakoak. Orotara,* 550ez goiti dira aurten.

Erran dezagun, ikastetxe honi esker, ikasle hauek guztiok, ofizio baten ikasteko emana zaien azken aukera dutela. Eta gehienek, urte hondarrean* iragaten* dituzten etsaminetan, hautatu duten ofizioko diploma eskuratzen dutela. Eskuzko lanetan, % 70-75 ongi ateratzen dira. Izkiriozko edo idatzitako lanetan, aldiz, % 50-60! Dezagun erran oraino, ikastetxe horretako zuzendariak berrikitan* egin duen inkesta* batek jakin erazi duenez, ofizio bat ikasi dutenentarik % 80k, hautatu duten ofizio hartan lan egiten dutela. Eta zifra hori, Frantzia guztiko ofizio ikastetxeetan egina izan den inkesta batek ere berdin finkatzen du. Ez dute, beraz, behar gabeko lana betetzen ikastetxe horren muntatzaile eta gidariek.

Ofizialgai horietaz bestalde —horiek egunez segitzen dituzte beren ikastaldiak—, ikastetxe horretan arratseko ikastaldiak ere ematen dira. Jadanik* ofiziale direnak joaten dira ikastaldi hauetara. Ba dira 280 bat orotara. Hauek beren ofizioa barnagotik ikasten dute ikastaldi horiei esker.

Erran dezagun, bururatzeko,* lan paregabea eta behar beharrezkoa betetzen duela Baionako Ofizialdegiak, ofizialgai eta ofizialeen ikastetxe berri horretan.

Baionako komertzial eremu berria

Duela hiru urte, 1971.eko urtarrilaren* 13ko biltzarrean, Baionako herri kontseiluak ongiatorri egin zion salerosle edo merkatarik multzo baten deiarri, eta, laguntza gisa,* zazpi hektareako eremu* bat eskaini zion, metro karratua bost liberatan* utziz. Ez zen laguntza ttipia!

Geroztik urak bide egin du. Eta merkatarik multzo haren xedeak* ere bai. Zeren* eta orduko ideia osoki obraturik ikus baitezakegu egun, * Pontots deitu* industrial eremuan. Hona bi hitzez errana, zer den obralan eder hori, hemezortzi komertziantek elkarrekin egin dutena, eta laster ofizialki irekiko, estrenatuko edo inaguratuko dena.



Baionako merkataltoki berriaren zati bat

Erosi zuten lur eremua, basatza* eta putzu leku bat zen. Behar izan dute, beraz, lehenik zola* ongi finkatu. Harri eta legarrez* bete. Zola berri eta berdinduan altxatu dituzten etxe ederrak, pilare edo zutoin sendo batzuen gainean finkatu behar izan dituzte. Erran nahi baita, ez dela nolana hiko lana izan komertzial zentro berri horren egitea. Elkarkide ziren komertziantek berek anitz* lan eginez ere, erran behar da, orotara miliar* bat libera zahar inguru kosta zaiela obralan eder hori.

Komertzial zentro horrek ez ditu banazka* egiten saltzeak, andanaka* baizik, gero komertzial etxeek banazka egin ditzaten.

Oraingo kasik denak sartuak dira nor bere etxe berrian; eta denak kontentu daude, abiatu duten esperientzia bide onetik eraman dutelakotz eta gero eder bat igurikatzen* ere dutelakotz. Hainbat hobe haientzat eta Baionako eskualdearentzat, zeren eta, hiru urte barne, orotara 300 bat langile izanen baita komertzial zentro berri horretan, eta hauek erdiak berriak. Ez da, segur, gutiestekoa,* hain lanbide guti duen eskualde batentzat!

Itsas hegiko kanpinetan nor dabilan

Baionako Komertzialdegiak* hilabetero argitaratzen duen «Activités en Pays Basque» deitu* agerkariak, bere azkeneko zenbakian, itsas hegi* honetako kanpinetaz inkesta* labor bat dakar. Inkesta hori joan den urtean eta aurrekoetan egina izan da. Eta erakustera demaigu* nor eta zenbat udatiar dabilan delako pausaleku* horietan.

Inkesta horri esker, lehenik jakiten duguna da, ba direla orotara berrogeitahiru kanpin gure itsas hegi honetan, Arrangoitze, Uztaritze, Azkaine eta Senpere barne* emanek. Denen artean, hogeitabat mila eta zazpiehun bat udatiar errezibitzen ahal dute. Pausaleku horietarik hamaika, lau izarretakoak dira. Hamabost, hirukoak. Hamahiru bikoak, eta lau batekoak. Lehen kategoriakoek 5.900 jende kokatzen* ahal dute. Bigarrenekoek, 10.400. Hirugarrenekoek, 4.850. Eta laugarren mailakoek, berriz, 550 baizik ez.

Bestalde, berrogeitahiru kanpin horietarik bost urte guztian irekirik daude, hementxe Pazkotako irekitzen dira, eta gainerakoak ekainaren* lehenetik hasita. Pazko eta Mendekoste festaburuetan* arras* jende guti ibiltzen da. Gehien gehienik uztaileen* hamarretik agorriaren* hogeitalaua bitartean ibiltzen da, baliagunerik* gorena agorriko lehen hamabi egunetan aurkitzen delarik.

Nongoak eta nor dira pausaleku horietan dabilenak? Hona inkestak ematen digun erantzuna edo arropostua: % 17 Frantzia hegoaldekoak, % 13,2 Pariseko eskualdekoak, % 62,9 Frantziako beste eskualdeetakoak, eta % 6,9 bakarrik beste nazioetakoak. Bi oharpen egin ditzagun hemen. Lehena, joan den urtean aurrekoan baino jende gehiago etorri zaigula Pariseko eskualdetik. Bigarrena, berriz, nola beste nazioetarik ere jende gehiago ibili den pausaleku horietan joan den urtean aurrekoan baino.

Kanpin horietan ibiltzen direnetarik, % 77 jende familiaduna da. Bestalde, % 52,8 jende hilabete-sariduna da (industriar, merkatalgoan* lan dagiena*), eta % 26 administrazioko langile dena. % 73,6k erran dute zenbatekoa den hilabetero irabazten dutena. Irabazi horiek ederki salatzen digute, langile xeheak lanarte edo bakantza guti hartzen duela bere eskualdetik urrun.

Parisko euskaldunak irakasle titulu bila

Ekainaren* 22an, Parisko Euskal Etxean, hamaika euskaldun ikasle gaztek beren examina egin zuten Euskaltzaindiko ordezkari batzuen aurrean, irakasle titulua lortzeko. Tribunalak A. Irigoien euskaltzain osoak, eta Tx. Peillen eta X. Kintana euskaltzain laguntzaileek osatu zuten.

Ikasleok oso interesaturik omen daude Euskaltzaindiaren titulu hori lortzeko, frantses gobernuak, hain zuzen ere, Frantziako Unibertsitateetan euskara irakasteko eskatu egiten baitie. Horra non, bada, Frantzia gure Euskaltzaindiari erabateko* nortasuna ezagutzen!



bizkaia

Bilboko Herri Irratia eta euskara

Irrati hau, euskara indartzera saiaturiko dela entzun dugu sarritan. Sinetsi egin behar, ikusten (edo entzuten) ez diren gauzak, sinetsi egin behar izaten dira eta.

«Herri Irratia zuekin» entzun ostean,* euskaraz zer-bait entzuteko zain egoten da jendea. Baina, egia esan, gogaitu* egiten da itxaroten,* gogoia benetan betetzen duenik ez da inoiz etortzen eta.

Baina ba dago oraino hori baino gauza bitxiagorik. Ekainaren* 3an eta «Egunon, Bizkaia» emankizunean, hizkuntzak ikasteko komenentziaz mintzatu zen hizlaria: oso komenigarria zela, geure hizkuntzaz gainera (hots, gaztelaniaz gainera) frantsesa, ingelesa eta alemana ikastea.

Noiz arte hola?

J. M. Barandiaranentzako omenaldirik ez

Ekainaren* 23rako Bermeon aita Barandiarani omenaldi bat egiteko asmoa zegoen, bertako gazte kulturazaleen artean. Bizkaiko gobernadore jaunak, ordea, **Cambio 16** aldizkariak dioenez, inolako arrazoirik eman gabe, galerazi egin zuen hura.

«Mikeldi» kafetegia berriro zabalik

Ihazko abenduan Mikeldi deritzon kafetegia sei hilabetetarako hertsirik* egotera kondenatu zuten Bilbon, diruzko multa handi bat jartzeaz aginera. Arrazoa politikazkoa izan zen.

Orain, berriz, kafetegi hori zabalik dago. Baina Bilboko **La Gaceta del Norte** egunkarian zabaltze horren berria euskaraz ipintzea ez diote onhartu, **Mikeldi berriro ere zuekin** delako sloganari, antza* denez, usain txarreko eritzirik. Nork esanen!

Galdakaoko lantegi batean 21 pertsona hil

Uztailaren* 2an, hogeitabat pertsona hil eta beste asko zauritu ziren Galdakaoko lantegi batean, han erabiltzen diren lehergaiek iztanda* egin zutelarik.

Gertakari ikaragarri honek mindurik utzi du Euskal Herri osoa.

Lantegi hori Galdakao herritik oso hurbil dago. Azken urteotan ere zenbait leherketa* gertatu izan dira bertan. Honek benetako arrisku baten aurrean jartzen gaitu. Kutsaduraz* kezkatzen hasi garen orduon, ez ote ditugu arrisku hauk* aztertu behar, eta, berriro ere gerta ez daitezela, zer-bait egin? Zertzu neurri hartuko ote dituzte agintariek holako gertakariak galerazteko?

Deustuko hitzaldiak galerazirik

Ekainaren azken astean, Deustuan, Done Petriren elizan egiteko zeudèn euskal kulturazko hitzaldiak galerazi egin ziren, lehena —«Euskara hezkuntzan*— Xabier Mendigurenek egin ondoren. Berau entzuteko, jende pila haundi bat —200 inguru— bildu zen, ondoren elkar hizketa interesgarri bat sortuz, inolako istilu* eta ordena hausterik gabe. Ez dugu ulertzen, beraz, zer dela eta ez zen egon beste hitzaldietarako baimenik.



Deustuko «Avenida del Ejército» kalea

Biharamunerako, Imanol Berriatuaren berbaldia zegoen programaturik. Honen gaia, «Euskara Batua». Ordu batzuk lehenago heldu zen gobernadorearen debekua. Ez zen egon jende guztiari jakin erazteko astirik. Hala ere, 500 pertsona edo, gehienak gazteak, bildu ziren aretoaren* inguruan, alferrik baina.

Euskara Lejoako Unibertsitatean

Emeki* emeki, Lejoako* Unibertsitatean euskarak aurreranzko pausoak ematen dihardu. Lotsagarria litza-teke, bestalde, Lejoa Euskal Herria izanik, bertako Unibertsitatean erdaraz baino eginen ez balitz.

Joandako ikasturtean alfabetatze ikastaro bat ukan zuten unibertsitariak Medikuntza Fakultatean, eta geur-zoko* kurtsuan beste horrenbeste egiteko asmoa dute.

Aurtengo uztailaren 3an, kimika kuantikoaz tesina bat irakurri izan da euskaraz. Tesinaren izenburua, «Hartree-Fock-en methodoaren hurbilketa erdienpirikoak». Egilea, Jazinto Iturbe Barrenetxea. Zorionak berari, eta aurrerantzean ea beste asko jarraitzen zaizkion.

Oskorri taldearen kantaldia Bilbon

Ekainaren 26an, kantu saio bat eman zuen Oskorri taldeak, Santiago Apóstol ikastetxeko teatroan.

Jendalde* haundia bildu zen bertara, eta txalo beroak entzun zituzten Oskorrikoek. Entzule askoren eritziz, talde hau bere mementorik hoberenean dago, batez ere Natxo de Felipe kantaria.

Umeen jaialdia Lejoako ikastolan

Lejoako* ikastolan, ekainaren 21ean, umeek jaialdi bikain bat eskaini zieten beren gurasoei. Umeak denak: pailazoak, txistulariak, kitarlariak, dantzariak, bertsolariak, ipuinlariak, eta abar. Aretoko* apaingarriak ere umeek egin zituzten.

Gernikako euskal jaia debekatua

Gernikako Jai Alai pilotalekuan ekainaren 23an egiteko zen euskal jaialdia, debekatua izan da. Parte hartzeko zirenak, hauk ziren: Fermin Valencia eta Miren Aranburu kantariak, Iruineko gaitariak* eta Oskorri taldea.

Jendaurreko elkar hizketa hezkuntzari buruz

Ekainaren 26an, Lejoako ikastola berrian, irakasleek jendaurreko elkar hizketa bat eratu zuten ikasleen gurasoentzat. Gaia: Autoritatea eta Askatasuna hezkuntzan.*

Gai honi buruz Europa eta Amerikan egindako esperimentziak azaldu zizkiguten. Gero Lejoako ikastolaz hitz egin zuten, eta honen ondoren gurasoekin elkar hizketa bat sortu. Hiru ordu luze iraun zuen elkar hizketak, eta, lortutako arrakasta* ikusirik, datorren ikastaroan irakasle eta gurasoen arteko honelako elkar berbetak ugariago egin behar zirela esan zen, umeen hezkuntzan partaide diren guraso eta irakasleek elkarrekin geroago eta hobeto lan egin dezaten.

Bizkaiko ikastoletako haurren ibilaldiak

Ekainaren 19an (egun horretan jaiak dira Bilbon eta inguruetan), Bizkaiko hainbat ikastolako haurrek urteroko ibilaldia egin zuten.

Batzuk Gamarrara, Gasteiz ondoko herri polit horretara, joan ziren. Han ikusi genituenak, ikastola hauetakoak ziren: Sopelana, Olabeaga, Portugalete, Trapaga,* Ses-tao, Lejoa, eta beste zenbaitetakoak. Zoragarri zegoen egun hartan Gamarra, ikastoletako haurrek eman zioten euskal kutsuari esker.

Santutxuko haurrentzat, ordea, Zarautz izan zen aurreten toki aukeratua, eta hara joan ziren 300 bat ume beren guraso eta irakasleekin: orotara,* 700 lagun inguru. Ikastolako «Kirikiño» dantzari taldeak saio bikain bat eskaini zuen. Bestalde, hurrengo egunean, ekainaren 20an, guraso guztien Batzarre Nagusia egin zen. Bertan, Juntak proposaturik, araudiaren berriztatzea onhartu zen, eta Patxi Goenaga jauna zuzendari berri izendatu zuten.

Indarkeri zaleak hor eta hemen

Bai eskuineko muturra eta bai ezkerrekoa, biak izaten dira sarritan indarkeri zaleak. Zoritxarrez, guk ere ba dugu honelakorik Euskal Herrian.



ELAIS ALAI
YURRE

DANTZATOKI GOXOA

Igandez ta jai egunez: 6 tatic 10.ra
Astegunez: 7. tatic 10 ra.

SOINU KOADROFONIKOA

AMA & LUR RESTAURANTA

KAFETEGI

Iragan ekainean, ikastola bitan (Lauron eta Beasainen), eskuin aldekoak eginahalean ibili dira, beren eritziak besteri bortizkeriaren* bidez ezarri nahiz. Lehen Deustuan lortu zutena, orain Lauron eta Beasainen erdietsi* nahi izan dute, taktika berbera erabiliz. Beren asmoak lortuko dituzten ala ez, hori gurasoen elkartasunean eta zentzu onean datza;* baina ba dela ordua uste dugu, kolore guztietako indarkeriei NAHIKO DA! esateko.

Blas Piñar jaunak, Espainiako predikari mutiriak,* Logroñon hitzik gogorrenak esaten zituen memento berean, Bilboko Lauron eta Gipuzkoako Beasainen sistema berbera erabiltzen zuten, «Fuerza Nueva» oldearen* euskal infrentzua* diren eskuin muturrekoek, eta, lotsagarriena dena, beti kristautasunaren izenean. Kristautasuna, ordea, Jainkoaren maitasunean eta lagun hurkoaren errespetuan funtsatzen* da, eta ez metodu horietan.

Espainia guztiko dantzariak Barakaldon

Aurten ere, Espainiako zenbait eskualdetatik* etorritako dantzari taldeak bildu dira Barakaldora, hango «Fiestas de la Liberación» direla eta. Jaialdi hau egiteko ohitura aspalditik dator: orain duela 37 urte, Francoren harmada* herrira sartu zenez geroztik. Jose María Llana alkateak asmatu zuen ohitura hori, gaurko Barakaldo moldatu zuen gizon ospetsu hark.

Aurten, ekainaren 22an, gaueko hamaiketan, herriko plazan, talde hauk izan ziren parte hartu zutenak: Agrupación Aragonesa, Centro Gallego, Centro Cultural Manchego, Casa Palentina, Centro Zamorano eta Coral de Cáceres. Eta, bukatzeko, Barakaldoko «Sección Femenina del Movimiento» taldeak euskal dantzak dantzatu zituen.

Dakikezuenez,* Barakaldok 130 mila bizilagun inguru ditu, eta haietariko erdia baino gehiago Espainiako eskualde askotatik etorritakoek osatzen dute. Horregatik, jendalde* handia bildu zen jaialdia ikustera, beren espainoltasuna eta herrimina azaltzeko eta asetzeko.

Nik dakidala, Barakaldon bakarrik egin ohi da holako jaialdirik. Euskal Herriko jolas egokiak, ordea, guttitan antolatzen dira. Zergatik? Hara! Aurten, Lutzana hauzoko jailetan, txistua jotzeagatik, gorabehera latzak gertatu dira: hertzainak* pistola eta guzti atera ziren kalera, euskal kantaldia debekatu egin zuten, apez bat jo, eta abar.

Zorionez, aurten, Barakaldon bertan, uztailaren* 13an, Euskal Herriko I. Dantza Agerketa egin da, Zuberoa, Nafarroa eta Bizkaiko talde jator batzuek parte hartzen zutelarik, aurreko zenbakian jakin erazi genuen bezala.

Joseba Intxaustiren ama hil da

Ekainaren 21ean hil zen Dolorex Rekondo, Joseba Intxaustiren ama. ANAITASUNAKo lankide eta lagun guztioek parte hartzen dugu geure zuzendariaren atsekabean.

Amezuarrei omenaldia Berrizen

Uztailaren* 7an, igande egunez, Berrizko Ereña hauzoan, omenaldi eder bat eskaini zaie eta oroitarri bat eraili, herriko seme Serafin Amezua txistulariari eta haren familian aintzinatik izan diren txistulari guztiei. Amezuarren familian beti izan dira txistulariak XVIII. mendetik hona. Azkena, Serafin, orain zortzi hilabete hil zen. Beronen aitari —Hipolitori— esker, Durango aldeko «Dan-

tzari Dantza» eta «Erregelak» dantza bereziak zainduak eta euskaldunen artean zabalduak izan dira. Baina Serafin izan da benetan, aintzinako dantza eta soinuen alde lan gehien egin duena. Hala ere, gaurko gazteen artean gaizki ezagutua izan da. Jose Luis Lizundiari esker lehenik, eta «Txistulari» aldizkariari geroago, Serafin Amezua eta haren musika hobeto ezagutuak dira orain, eta Euskal Herri osoan hedatuak.*



«Robinson Crusoe» euskaraz

CINSA editorialak argitara emanik, oraintsu irten berria dugu «Robinson Crusoe» liburua, Daniel Defoe-ren elaberri* ezaguna, euskaldun gaztetxo guztien pozgarria egingen duena.

Egiari zor zaion errespetuagatik, ordea, esan behar dugu, ez dela egia liburu horrek azalean dioena, hots,* ez duela Xabier Kintanak euskaratu, gure idazkide Bernardo Atxagak baizik, nahiz eta Xabierrek korrejitua izan. Nori berea da zuzenbidea.

Dena dela, udako oporrotan ikastoletako haurrek gure hizkuntzan zer irakurri ukanen* dukete.*

«Síntesis de la Historia del País Vasco», Martín de Ugaldek, Hora H-n

Martín de Ugalde jauna —dakikegunez, Euzkadiko Gobernuko lehendakariordea bera— gero eta murgilduagorik dabilkigu argitaratze lanetan. Oraingoan, *Síntesis de la Historia del País Vasco* deritzon obratto bat eskaini digu, Seminarios y Ediciones editorialean. Honela segituz gero, M. de Ugalde gero eta ezagunago izanen da euskal eta erdal publikoaren aurrean.

Liburua, Euskal Herriaren hastapenetatik* 1936.eko gerraterarte doa, euskaldun batek bere Herriaren Historiaz zer pentsatzen duen erakutsiz. Ez dugu dudarik egiten, bestetik, liburu hau ere arrakasta* haundikoa izanen dela, egilearen nortasun, jakituria eta kazetari tankera* apartak ezaguturik.

dezakegu, **daikegu**
dezaten, **daien**
die, **deutse**
diegu, **deutsegu**
digu, **deusku**
digute, **deuskue**
dio, **deutso**
diote, **deutsoe**
ditzagun, **daiguzan**
ditzake, **daikez**
ditzan, **daizan**
ditzaten, **daiezan**
genezake, **geinke**
genezan, **gengian**
gintzakete, **gindeikeez**
lezake, **leike**
lezakete, **leikee**
nioke, **neuskio**
zaie, **jake**
zaigu, **jaku**
zaio, **jako**

Albistariak:

Paulo AGIRREBALTZATEGI
Jose Ramon ETXEBARRIA
Xabier GEREÑO
Leon HAIZAGERRE
Xabier KINTANA
Gexan LANTZIRI
Joan Mari MENDIZABAL

zaizkigu, **jakuz**
zaizkio, **jakoz**
zeuden, **egozan**
zieten, **eutseen**
zigun, **euskun**
zion, **eutson**
zioten, **eutsoen**
zitzaizkidan, **jatazan**
zizkiguten, **euskuezan**